

САНА ОЛОХ

12+

2020 сыл
Балабан
ыйын
15 күнэ
оптуорунньук
№ 68 (11723)

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • @sanaoloh

оптуорунньук балабан ыйын 15> сирдэ; балабан ыйын 16> үлүккэр; балабан ыйын 17> бастык; балабан ыйын 18> суббота; балабан ыйын 19> баспа; балабан ыйын 20> баспа; балабан ыйын 21> баспа

— УЛУУСКА—БУ КҮННЭРГЭ—

КЭСКИЛИ ТҮСТҮҮР КЭПСЭТИИЛЭР

Балабан ыйын 10 күнүгэр улуус дьаһалтатын мунньахтыыр саалатыгар Ил Түмэн дьокутааттара Михаил Гуляев уонна Семен Никитин Чурапчы улуунун Сэбиэтин дьокутааттарын, управлениелар салайааччыларын кытары көрсүһүүлэрэ буолла. Көрсүһүүнү улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров салайан ыытта. Сабаланыыга Михаил Гуляев Чурапчы улуунун дьонно-сэргэтэ Арасыйыа Конституциятын көнөрүүгэ куластааһынна кыттыыларын Саха Өрөспүүбүлүкэтин, Арасыйыа үрдүнэн кыттыыга тэннэн билиһиннэрдэ, дьокутааттар актыыбынай кыттыыларын иһин махтанна. Бу түмсүү кыттылаахтара инники үлэсэ өрөспүүбүлүкэ саалататыгар ханнык этиилээхтэрин, туруорсуулаахтарын этэллэригэр көрдөстө.

Бастагынан тыл эппит улуустаабы култуура управлениетин салайааччыга Дмитрий Попов култуура эйгэтин үлэтигэр таһаарыллыбыт сокуоннар эргэрбиттэрин, билинни опохпугар эппиэттээбэттэрин бэлиэтээтэ. Биримэ, кэм ирдэбиллэнэн сайдыыга аныгы култуура үлэһиттэриттэн ирдэбил улааппытын, нэһилиэнньэни кытары үлэлээһиннэрин ыыра кэнээбитин эттэ. Оптимизация кирион штат аччатыллыбытын, сунньунэн тыа сиригэр култуура дьээтэтин дириэктэрэ уонна уус-уран салайааччы эрэ хаалбытын кириитикэлээтэ, элбэтэри туруоруста. Оҕо уокуустубатын дьээтэ тутуллар кэмэ кэлбитин, итиннэ муусука, уруһуй, о. д. а. уокуустубага сыһаннаах дьон иитиллэн тахсыахтаахтарын, мусойдар экспонаттара эргэрбитин, онуоха үп-харчы наадатын эттэ. Үөрэх управлениетин начаалынньыгын солбуйааччы Илья Чичигинаров элбэх дьаһаллар, түмсүүлэр ытылларларга үбүнэн-харчынан өйөбүл, эдэр испиэһиистэри опохсуга дьизэн хааччыыны болпуруостарыгар тохтоото. Хамаһы оҕо ахсаанынан аабыы систимэтэ тыа сирин оҕуолаларыгар табыгана суоһун эттэ. Салгыы тыл дьокутааттарга бэрилиннэ. Надежда Уарова начаалынай кылаас үөрэнээччилэрэ босхо аһыыллара быһаарыллыбыта үчүгэин бэлиэтээтэ. Итини оҕуола үөрэнээччилэригэр барытыгар киллэрэргэ эттэ. 30 саастарыгар диэри эдэр ыал ахсааныгар сылдьалларын билигин 40-га диэри үрдэтэри туруоруста. Максим Смирников култуура эбийиэктэрин

сангардыыга, өрөмүөннээһиннэ көрүллэр үп олус кыратын кириитикэлээтэ. Элбэх үлэни, кэпсэтиини ыытан ылбыт граннар суумалара эмиз кыратын эттэ. Екатерина Иванова уһууааннарга, оҕуолаларга эмп үлэһиттэрэ хайаан да баар буолуулар наадатын эттэ. Улууска баар бары таһымнаах дьокутааттар бииргэ үлэһиттэрин ситиһиигэ, уопастыбаннай тэрилтэлэр үлэлэригэр санаатын үлэһиннэ. Дмитрий Попов үөрэнээччилэри, ыччаты патриотической иитиигэ И. М. Павлов аатынан орто оҕуола ыытар үлэһиттэн билиһиннэрдэ. Ытык киһибит туһунан киинэ уһуллубутун, киингэ бэлэмнэрин, научнай-практической кэмпириэнсийэлэр ытылларларын бэлиэтээтэ. Иван Михайлович төрөөбүтэ 100 сылын туолуутугар бэлэмнэниигэ үлэлэһэргэ эттэ. Татьяна Адамова штаттары көрүүгэ тыа сирин нэһилиэктэрин усулуобуйатын, балаһыанньаларын учуоттуур наадатын бэлиэтээтэ. Киин балыһаага компьютернай томографияны үлэлэтэри туруоруста. Үлэтэ суох, олорор усулуобуйалара мөлөх араага тыа сиригэр элбээбитин, итиннэ болгомто ууруллара наадатын эттэ. Яков Оконешиников тириэнээрдэр, эбии үөрэхтээһин үлэһиттэрин хамнастара кыратын бэлиэтээн туран үрдэтэргэ туруоруста. Улуус баһылыгын социальнай болпуруостарга солбуйааччы Николай Аммосов тыа сиригэр үлэ мистэтин таһаарыыга, сир болпуруостарыгар, ыччаты нэһилиэктэргэ олохсугууга санаатын үлэһиннэ. Афанасий Захаров, Семен Никитин, Михаил Гуляев наадалаах, кэскиллээх санааларын үлэһиттэриниһин тыл эппит дьонно махталларын биллэрдилэр, улуус сайдыытыгар кыһамнылаахтык, таһаарылаахтык үлэһиттэргэ ыңырдылар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

ҮҮНЭ-САЙДА ТУР, ЧУРАПЧЫ!

Балабан ыйын 7-11 күннэригэр тобус томтордоох, тапталлаах Чурапчыбыт нэһилиэгин төрөөбүт күнүгэр аналлаах декада, билинни сыстыганнаах дьон турбутунан, быһа биэриинэн ыытылынна. Балабан ыйын 11 күнүгэр «Чурапчы нэһилиэгин күннэрэ» декада үөрүүлээх чааһа «Айылгы» НАД-тан «Инстаграм» сыһыарыы нөнүө көһүннэ. Дьаһал сиэринэн, бастагынан, нэһилиэк баһылыга Владимир Сивцев опохтоохтору эбэрдэлээтэ, быйыл Улуу Кыайы 75 сылынан, өрөспүүбүлүкэсэ

Патриотизм, нэһилиэккэ Албан Аат сылыгар нэһилиэккэ туох үлэ ыытыллыбытын сырдатта. Итиннэ «Чурапчы нэһилиэгин Бочуоттаах опохтооҕо» үрдүк ааты нэһилиэк сайдыытыгар кылаатын киллэрсибит «Куоһабы» ТОС бэрэссэдээтэлигэр Федора Седалищеваба туттарда. Салгыы улуус баһылыга Андрей Ноговицын, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров эбэрдэ тыллары эттилэр. «Бу үтүө үгэскэ кубулуйбут Чурапчы күннэрэ оччотооһу кэмнэ нэһилиэк баһылыгынан үлэлээбит Иван Оконешиников көбүлээһининэн сабадаммыта. Сылын аайы декада ытыллартаһыма үрдээһиннэрэ үөрдэр. Быйыл төһө да уустук балаһыаньа үөскээтэ, нэһилиэк баһылыга Владимир Дмитриевич дьонун түмэн, үчүгэйдик былааннаан, Чурапчы күннэрэ сэргэхтик, киэн хабааннаахтык ыытылыннылар. Нэһилиэк сыл ахсын үүнэн-сайдан, тупсан иһэр. Ол курдук, кэрэ көстүүлээх сана тутуулар, өкүрдэр опоххо кириэллэр, түөлбэлэр, тэрилтэлэр араас дьаһалларга көхтөөхтүк кытталлар, кэнники сылларга гаас ситимин дьизэлэргэ холбоһун үлэтэ уо.д.а. үлэ-хамнас былааннаахтык ыытыллар. Инициатива да элбэи ситиһэргэ бары бииргэ түмсэн, улууспут киинэ сайдарын туһугар үлэһиттэригэр-хамсыабын, барытыгар ситиһиһилэри!» - диир Андрей Тимофеевич эбэрдэтигэр эттэ. Нэһилиэкпит сайдыытыгар тугунан да кэмнэмэт дьонун кылааттарын киллэрсибит дьоммутугар үөрүүлээх быһыыга - майгыга өрөспүүбүлүкэ үрдүкү наҕараадалара

туттарылыннылар. Ол курдук «СӨ норуот хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ» аат улуус бэтэрээнэрин Сэбиэтин бэрэссэдээтэлигэр Мотрена Матвееваба. «СӨ хомунаальнай хаһаайыстыба бочуоттаах үлэһитэ» аат Чурапчы нэһилиэгин баһылыгар Владимир Сивцевкэ инэрилиннэ. Оттон «СӨ Дьиз кэргэн балиитикэтин сайдыытыгар кылаатын иһин» бэлиэ Федора Седалищеваба туттарылынна. Дьаһалга Федерация сэбиэтин чилиэнэ Егор Борисов биер дойдулаахтарыгар анаабыт эбэрдэ суругун ааһан иһитиннэрдилэр. Маны таһынан СӨ ыччат уонна социальнай коммуникация миниистэрэ Степан Саргыдаев, Чурапчытан төрүттээх Дьокуускай куорааха олорор биер дойдулаахтарбыт видеоэбэрдэлэрин экран нөнүө көрдөрдүлэр. Салгыы үтүө үгэскэ кубулуйбут, өр сылларга бииргэ ыал буолан олорбут ытык ыаллары чизээһин сизэр-туома ыытылынна. Кыһыл көмүс сыбаайбалаах Михаил, Татьяна Смирниковтары эбэрдэлээн туран, ПТАС Чурапчытаабы салаатын «Ытык олох» бочуот киинэтигэр киллэрдилэр. Михаил Михайлович уонна Татьяна Петровна 1970 с. ыал буолбуттара. Михаил СӨ үтүөлээх тутуучыта, Чурапчы нэһилиэгин бочуоттаах опохтооҕо, Татьяна СӨ Бэчээт туйгуна. Кинилэр 4 оҕоһо күн сирин көрдөрөн, билигин 6 сизэ эйбэс эһэтэ, эбэтэ буолаллар. Маны таһынан Бриллиантовой сыбаайбалаах, ол эбэтэр ыал буолан 60 сыл бииргэ олорбут Роман, Надежда Кугдаровтарга СӨ Быраабытаһытыбатын, ПТАС Чурапчытаабы салаатын эбэрдэ суруга

туттарылынна. Надежда Семеновна педагогической үлэ уонна тыыл, үлэ бэтэрээнэ, Роман Петрович Хоту көһөрүллүү кыттылааҕа, Сэрии оҕото, үлэ бэтэрээнэ. Кугдаровтар 1960 с. ыал буолан, 5 оҕону төрөтөн, билигин 11 сизинээхтэр, 2 хос сизинээхтэр. Бу ааттаммыт ытык ыалларга Чурапчы нэһилиэгин баһылыгын эбэрдэ суруктара туттарылынна. Итини тэнэ нэһилиэк баһылыга Владимир Сивцев СӨ Ил Дарханын эбэрдэ суругун Александра Сергеевна, Дмитрий Дмитриевич Яковлевтар дьиз кэргэннэргэ туттарда. Ол кэнниттэн «Сыл бастын ыала» бүтүн Арасыйыатаабы күрэх «Эдэр дьиз кэргэн» анал аатын кыайылаахтарын - 5 оҕолоох Герман, Елена Ивановтары чизээтилэр. Нэһилиэк баһылыга эбэрдэлээн, ситиһиһилэри баҕаран туран, 100 тыһ. суумалаах сэртификэтинэн наҕараадалаата. Ыал ийэтэ Елена дьиз кэргэнин уонна сахалыы сизэри-туому тутуһан, дьиз кэргэннэ оҕону иити туһунан көрөөччүлэргэ билиһиннэрдэ, эдэр ийэлэргэ оҕо дьобурун сайыннарыыга тус субэтин бизэрдэ. Кини баҕа санаатын этэн туран, өйөбүт, көмөлөспүт дьонугар-сэргэтигэр махтанна. Салгыы оҕолоро бүтүн Арасыйыатаабы куонкурууска бэлэмнээбит нүөмэрдэрин толордулар. Үөрүүлээх түгэнинэн көрөөччүлэри ылбаай ырыатынан Марианна Дохунеева эбэрдэлээтэ. Түмүккэ Чурапчы күнүн бырааһынньыгын чэрчитининэн интэрениэт ситимигэр ыытыллыбыт күрэхтэр түмүктэринэн кыайылаахтары ааттаталаатылар, сэртификэттэри туттардылар.

Марфа ПЕТРОВА.

— УСТУОРУЙА БЫЛЫН СЭГЭТЭН —

ОЧЧОТООБУ ПЕДУЧИЛИЩЕ КИНИГЭЛЭРЭ КӨҮННҮЛЭР

Чурапчытаабы педагогической училищеда Аба дойду сэриитин инниттэн элбэх эдэр дьон үөрэнэн, учуутал идэтин баһылаан, үксүлэрэ бэйлэрин идэлэринэн, сорохтор араас салайар үлэлэргэ үлэлэлээбиттэрэ. Сахаларын сирэ сайдарыгар биллэр-көстөр суолу-ийи хаалларбыттара. Биһиги „Сана олох“ хаһыаппыт бу училищеда үөрэммит дьон араас суруйууларын, ахтыыларын, айымныыларын, кэллэр эрэ, бэчээттэтэбит, бэйэлэрин туһунан төһө кыалларынан сырдата сатыбыт.

Соторутаабыга интэринээт-оскуола томторугар эрдэ аһыллыбыт медпуун аттыгар тутуллан үлэли турар мусуой-библиотэка үлэһитэ Октябрина

Окорокова биһиги эрадаксийэбитигэр кэлэн педучилищеда үөрэнэ сылдыбыттар кинигэлэрин булбут сурабын истэммин, тийэ сырыттым. Дьинэр, ис санаабыр, кинилэр суруйан таһаартарбыт кинигэлэрэ буоллаа дии санаабытым. Онтукам училище үөрэнээччилэрин, үлэһиттэрин (үксүлэрэ бэйэлэрин үөрэнээччилэрбит дэнэллэрэ суруктарыттан көстөр, устудьуоннарбыт да дэнээччилэр бааллар) библиотэкаларигар оччотообу кэмгэ баар кинигэлэр эбит. Библиотэка бэчээтэ ырылынчы көстө сылдыар, нүмэрдэр бааллар. Нүмэрдэр кинигэ ахсаанын бэлиэтиир буоллахтарына, Л. Н. Толстой „Детство, отрочество, юность“ диэн кинигэтигэр 22752 диэн суруллубут. Бэчээттэнэн тахсыбыт сыллара араас. Ол курдук, Н. А. Некрасов, И. С. Тургенев, А. С. Пушкин, о. д. а. эрдэ таһаартарбыт кинигэлэрэ буолан бизэрдилэр. Холобур, Н. А. Некрасов 1938 сыллаахха таһаартабыт кинигэте баар. Наһаа улахан суох форматтаах, 100-тэн тахса страницалаах. Элбэх киһи аахпыт тутта биллэр. Харыстаан тутталлара көстөр. Холобур, А. С. Пушкин кинигэте таһа эргэритин сүрдээх үчүгэйдик тикпиттэр, килиэйдээбиттэр.

Бу кинигэлэри көрөн, оччотообу

эдэр ыччат үөрэххэ-сырдыкка тардыһыга күүстээбин итэбэйбин, себэ, ытыкты саныыгын. Октябрина Михайловна остуолга мунньан, туһунан быыстапка онорбут. Мусуойун күндү баайын быһыппынан сыаналыыра тутта көстөр. Эрдэ сылдыбыт да буолларбын, истиэндэлэри,

атын да матырыйааллары сэргирдүм. Байытыллан, санардыллан иһэрин бэлиэтээтим. Урукк устуройабытын, эһэлэрбит, аҕаларбы үлэлэрин, олохторун билэрбит ытыктабыллаахтык сыһыаннаһарбы — ытык изэспит.

Алексей СЛЕПЦОВ

ҮЙЭТИТИИГЭ — ДЬОҢУН БЫРАЙЫАК

Быйыл Улуу Кыайы 75 сылынан сэрии кыттыылаахтарын, тыыл бэтэрээннэрин, төһө да Дойду үрдүнэн коронавирус хамсыга атахтаатар, өрөгөйдөөхтүк чизэстэһин, кинилэр сырдык ааттарын үйэтитии араас дыһаллара ытылыннылар. Кинилэр Албан ааттарыгар сүгүрүйэрбит тэнэ, биһиги, чурапчылар. Хоту көһөрүллүүгэ сылдыбыт, онно тийэн сырдык тыыннара быстыбыт биир дойдулаахтарбытын ахтан-санаан аһар ытык изэстэхпит. Онон быйылгы сылга Чурапчы устуройатын биир кэрчик кэмин умнууга хаалларбакка, онно туһуламмыт үүс дыһаллар эмиэ былааннаахтык ытылыннылар.

Бу күнүргэ Хатылы нэһилиэгин Ойбон Күөлүгэр, Амыдайга Хоту көһөрүллүү туһунан документальнай киинэ сорох түһүмэхтэрэ уһулунна. Манна Хатылы, Болтоно дьон-сэргэте уонна Мындабаайыттан „Быара суохтар“ норуодунай тыйаатыр артыыстары кэлэн маассабай уһуллууга кытыннылар.

Алааска кириээппитин кытта, хайдах эрэ оччотообу олох, оччотообу кэм тыына биллэргэ дылы гынна... Күһүн. От-мас хайдарыйан, көмнөсүн түһэрэр, арбааттан дөрүн-дөрүн кураас тыал үрэр. Күммүт-дьылбыт даһаны, ол кэмнэри санатарды, харана быһытынан бүдүгүрэн турда. Дүлүн көлүөнэлээх тэлиэгэлэргэ көлүлүбүт обустар тураллар. Тэлиэгэ үрдүгэр былыргы маллар-саллар ууруллубуттар. Ол таһыгар — оччотообу аас-туор олобу санатар таһаһы-сабы танныбыт билинни кэм дьоно.

Киинэ биир чаас уһуннаах буолуоҕа, маньаха быһыгар уус-уран туруорулардаах буолара былааннаһар эбит. Манньык улахан бырайыак Мугудай нэһилиэгин ытык кырдыаһа, Хоту көһөрүллүү кыттыылааба Евдокия

Федоровна Захарова ер сылларга иитиэхтэн сылдыбыт ахтыытыгар олобуран, таһыллан, көрөөччү киһи дьүүлүгэр тахсыаҕа. Кини бу киинэҕэ кыттааччы быһытынан уһуллаары кэлбит.

Киинэ тахсытыгар Саха сирин автономитель-дьахталларын ассоциацията (сал. Л. М. Баишева) Араассыйа Бэрэсидьиэнин пуондатын граныгар кыттан, үбүлэммит. Ону тэнэ Өрөспүүбүлүкэттэн, улуустан утары үбүлээһин көрүлүбүт. Бырайыак салайааччытынан Сардаана Захарова үлэлэһэ сылдыар. Былырыын сайын от ыйыттан киинэни устууну сабалаабыттар уонна быйыл кыһын сыл бүтүүгэ түмүктүүр бабалаахтар. Манна Хатылы нэһилиэгэр хаһыс да сырыыларын кэлэ сыдыаллар. Ол курдук, Хоту көһөрүллүү мусуойун тэрийбит Дмитрий Павлович Чечебутов уонна көһөрүллүүгэ сылдыбыт, оччотообу кэмгэ 10-чалаах оболор ахтыыларын уһулбуттар. Бырайыак салайааччытын Сардаана Михайловнаны көрсөн киинэни устуу

туһунан сипилии туһуластым. „Мин дьонум — эбэлэрим, эһэлэрим, ийэм Евдокия Федоровна, чугас аймахтарым хоту Эдьигээн, Кэбээйи улуустарыгар көһөрүүгэ сылдыбыттара. Кинилэр кэпсээннэриттэн, ахтыыларыттан бу алдьархай туһунан үгүһү истибитим. Онон көһөрүллүүнү олус чугастык ылынабын. Киинэбитин хас да улууска уһуллубут — Кэбээйигэ, Булуңга, Уус Алдан Суоттутугар. Хатылыга уонна быйыл күһүн бүтэһик устуу Аллараа Бэстээх кытылыгар буолуоҕа. Көрөөччү киһи аранатын хабар сыалтан нууччалыы тылынан тахсыаҕа. Кэлин омук тылыгар тылбаастаан таһаарар былааннаахпыт. Режиссерунан улахан уопуттаах, Чурапчы алдьархайын 10-ча сылы быһа инан-тонон үөрэппит Марина Калинина үлэли сылдыар. Кини хөмөлөнөөччүтүнэн „Быара суохтар“ көр-күлүү норуодунай тыйаатырын салайааччыта Мария Дьяковская үлэлэһэр. Киинэни устууга уопсайа 14 тыһ. кэрингэ киһи хабылына. Бу

улахан, кэскиллээх бырайыактыгар бары өттүнэн көмөлөспүт Дьокуускайга олорор „Чурапчы“ түмсүүгэ (сал. Иван Макаровка), Чурапчы улуунун дыһалтатын иһинэн тэриллэн үлэлиир „Улуу Кыайы 75 сыла“ пуондаҕа, улуустаабы култуура управлениетыгар, Хатылы нэһилиэгин баһылыгар Ульяна Николаевна Атласоваҕа, Хоту көһөрүллүү мусуойун үлэһиттэригэр, Хатылы, Болтоно, Болугур нэһилиэгин дьонугар-сэргэтигэр о.д.а. истин махтабытын тизэрдэбит.

Аҕа дойду Улуу сэриитин сылларыгар икки бүк алдьархайы көрсүбүт Чурапчыбыт улуунун устуройатын билинни көлүөнэ өйдөөхтээх, сыаналыахтаах, үйэтитиэхтээх. Онуоха көһөрүллүү тизмэтигэр уһулла сылдыар санаа документальнай киинэ көрөөччү киһи дьүүлүгэр табыстабына, ыччаттарытыгар үйэлээх дьонун бэлэбинэн буолара саарбахтаммат.

Анна ЗАХАРОВА.

— АЙЫЛҖА ХАРЫСТАБЫЛА —

ОЙУУР БАҢААРДАРЫН УМУРУОУУГА

Быйыл сайын олус кураан буолан өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн элбэх тыа баһаара турда. Ол иһигэр биһиги улууспутугар хас да сиргэ бэлиэтэннэ.

Чурапчытаабы лесничество ойууру харыстааһынга инженерэ Абрам Гермогенов улууска бүгүҥнү күннээх туругу билиһиннэрдэ. Болтоно нэһилиэгэр Таатта улуутугар турбут баһаар Үөдэй Куелунэн, Кураанах Толоонунан, Дулбалаабынан чугаһаан эрэр. Соторутаабыта Нуучча үрэхинэн уот туораабат тыа хоруттарбыттар. Ити үрэххэ оттоох дьон тизнэллэригэр сэрэтэн, бу күннэргэ бүтэрэн эрэллэр. Баһаары дэриэбинэбэ, тутууларга чугаһаппат дьаһал ыһыллан, тыаба 30 миэтэрэ кэтиттээх олоһун оноруллар. Тыал хайысхатынан көрөн, утары уот ыһыта былааннанар. Баһаары хонтуруоллааһынна Таатта АВИА "Лес", ГАУ "Лес" үлэһиттэрэ, Болтоно нэһилиэгиттэн сылдьаллар.

Мырылаба Хайыах учаастагыттан 3 км чугас баар баһаар төгүртүлүннэ (локализацияланна). Итиннэ Чурапчытаабы ГАУ "Лес" үлэһиттэрэ 15 киһи

хонтуруоллууллар, кэтиллэр. Бу баһаар балаҕан ыйын 6 күнүгэр турбута.

Хоптобо уонна Одьулуун нэһилиэгэтин икки ардыларыгар баһаар балаҕан ыйын 11 күнүгэр турбута. 4 гектар изннээх (3 гектар тыа, 1 гектар хонуу). Эмиэ төгүртүлүннэ турар. Дирин, Одьулуун олохтоохторо үлэһиттэр. Кинилэри лесничество Дириннээби үлэһитэ Андрей Павлов салайар.

Бүгүн Мындабаайыга өрүс нөҥүө Лыба үрэхин баһыгар, Хойулгу хочотун диэки уот турбутун туһунан биллэри кирирдэ. Тыа баһаарын көрөр-истэр авиация облет онорон баһаардаһына, үлэһэр барыахтара.

Уот турбут биричиинэтэ баһаарылар. Олус кураан буолан күнтэн сибээстээн, этинтэн, эрдэ умуроруллубут баһаар көрдүгүннээн күөдүйүн кэлииттэн, дьон дьалабай туттууларыттан уот турар. Дьоммутун-сэргэбитин айылҥабыа сылдьан баһаар барар кутталыттан сэрэхтээх буоларгытыгар ыгырабыт.

Кэпсэттэ Алексей СЛЕПЦОВ.

— НЭҢИЛИЭК СОНУННАРА —

ОДЬУЛУУННАР "АБЫРАНЫБЫТ" ДЭҢЭЛЛЭР

Чурапчыга 2014 сылтан гаас ситимэ тардыллыабыттан күн бүгүҥнэ диэри былааннаах үлэ тиһиктээхтик ыһыллар.

Одьулуун нэһилиэгэр түөрт сылтан бэттэх бу бырайыак олоххо кириэн, дьыллар сыһыа-баһыа күөх төлөн ситимигэр холбонкулар. Билигин бөһүөлэк ыала бары 100 быраһыан холбонон, олохторо-дьаһахтара чэлчээн, олус абыраммыттар. Онуоха нэһилиэккэ уопастыбаннай ыспартыбынай тэрийээччинэн үлэһир Анатолий Васильевич Ефремовы кытта бу күннэргэ төлөпүнүнэн кэпсэтэн сурастым. Кини бөһүөлэккэ гаас ситимэ кириэн, дьон-сэргэ олоһун уйгута биллэ түспүбүтүн, бөһүөлэк сылтан сыл сайдан, кэнээн иһэрин туһунан сүргэтэ көтөбүллэн турар кэпсэттэ: "Урукку кэмнэргэ дьон бытархан тымныыларга оттук мастарын бэлэмниир, олохторун маныыр аатыгар сылдьаллара, күннэргэ-дьыллара үксэ онно да баранара. Билигин тонон-хатан, эбэтэр ыраах айантан кэллэххинэ, сыл-сылаас дьыһа кириэрин төһөлөөх

абыраллаах буолуой? Онон кэлинги сылларга нэһилиэкпит олохтоохторо дьылларын-уоттарын кэнэттэн, эбэтэр саҥа улахан дьыллар туттан, онно толору хаачылыгы ситимин киллэрэн эрэллэр, ону тэнэ дьылларын аныгы матырыйаалынан бүрүөллэр, олбуордарын сангардаллар. Онон бөһүөлэк көстүүтэ урукку сыллардаабыр таһыччы түбүстэ. Куораттаабыр итэһэлэ суох усулуобуйа тэриллэн, аны куоракка көһүтэлээн барыт саастаах да, эдэр да дьоммут төрөөбүт түөлбөлүгүгэр кэлэн кыстаан, олохсуйан эрэллэр. Эдэрдэр уһаайба сириҥ ылан, онно дьыл туттан эрэллэрин көрөн бары да үөрэбит. Аны бөһүөлэккэ кириигэ "Агрокластеры сайыннары" тыа хаһаайыстыбатын бырагырааматынан үс эдэр ыал аныгы матырыйаалынан тупсабай көстүүлээх саҥа дьыллар туттан дьэндэттилэр, көрүөххэ үчүгэй. Ону тэнэ "Олорор усулуобуйаны тупсары" бырагырааманан "Комплекс" баһынай хаһаайыстыба үлэһиттэрэ ижилли эгээстээх, толору хаачылыгылаах дьыллар тутунулар. Урут маньык

дьыллар Дьоккуускайга куорат тас өттүгэр, даачаларга тийдэхпинэ эрэ көрөр буоларым. Билигин олох таһыма тупсан, сайдан, тыа да сиригэр олус тупсабай, кэрэ көстүүлээх дьыллар туттуохха сөп эбит диэн бигэттик этэбит.

Аны өссө бири бэлиэтибин — сорохтор үлэлэрин-хамнастарын чэлчэтэн, сыл ахсын сыбаммат тыа, аныгы матырыйаалынан саҥа хотоннору туттан эрэллэр. Бэйэ-бэйэлэрин үтүктүһэн, көбүлэһэн, биригдэн бири саҥа, сонун сүүрээни киллэрэн иһэллэр. Ити эмиэ тыа сириҥ дьонно сайдыыга, үтүөбэ тардыһыыларга көстөр.

Онон дьоммут-сэргэбит олорор усулуобуйалара тупсан, илэнсийбиччэ, биригдэ булбучча, интэриэстэринэн көрөн араас куруһуоктарга дьарыктанар, түмсэр буолулар. Нэһилиэкпитигэр араас хайысхалаах түмсүүлэр утумнаахтык уонна ситиһилээхтик үлэлээн эрэллэр. Ахсааннара да элбээтэ. Саастаах дьоммут, пенсионердарбыт быларыһынньыттан "Саһарҥа" диэн ааттаах үнүкү түмсүүтүн тэрииммиттэрэ.

Номнуо араас таһымнаах куонкурустарга кыттан, дипломант, лауреат ааттары тумна аһан, Гран При үрдүк аатын ылан соһуталлар, үөрдэллэр. Онон гаас кириэн, бөһүөлэкпитигэр сайдыы өттүгэр улахан уларыһыны, хамсааһыны таһаарбытын көрөн, мин эрэ буолбакка, Одьулуунум дьонно-сэргэтэ санаата көннүөрөн, сүргэтэ көтөбүллэн сылдьар. Аны бу күннэргэ улууссалары сырдаттыга үлэ бөҕө ыһылла турар."

Дьа, ити курдук Анатолий Васильевич сырдаппытынан, кырдыга да тыа сиригэр күөх төлөн көмүс утаба тардыллан, дьон-сэргэ олоһо-дьаһаба биллэ чэлчээтэ, итинтэн сикэттэрэн үүнүүгэ-сайдыыга тардыһыта күүһүрдэ. Аны киин сиртэн тыа сиригэр көһөн тахсыы нэһилиэтиннэ ахсаана эбиллэригэр төһүү буолара саарбахтаммат. Быһатын эттэххэ, тыа сиригэр сайдыы саҥа сабахтара арылынна.

Анна ЗАХАРОВА.

— УЛУУ КЫАЙЫ 75 СЫЛЫНАН —

САХАЛАРТАН БАСТАКЫ ЛЕТЧИК ДЬАХТАРГА ПААМАТЫННЫК ТУРУОРДУЛАР

Балаҕан ыйын 3 күнүгэр, иккис Аан дойду сэриитэ түмүктэммит күнүн көрсө, Өлүөхүмэ улуутун Далгэй нэһилиэгэр бэлиэ күн буолан ааста. Бу күн сахалартан бастакы летчик дьахтарга, Аба дойду Улуу сэриитин кыттыылаабыр, биһиги биир дойдулаахпыттар Вера Кирилловна Захаровага төрөөбүтэ 100 сылыгар анаммыт пааматынныгы аһыы үөрүүлээх тэрээһинэ буолла.

Кылгастык ахтан аһардахха, Вера Кирилловна аҕата Кирилл Петрович Кытаанах нэһилиэгиттэн төрүттээх. Оччолорго Боотуруускай улуус биир бастакы учууталларын биридэстэрэ. Учуутал идэтигэр үрэнэн баран, Өлүөхүмэбэ ананан үлэһит барар. Онон тийэн 1910 сыллаахха Далгэй нэһилиэгэр аан бастаан оскуоланы аһар. Өлүөхүмэбэ аатырбыт дьаамсык Леонтий Яныгин сыдыаһын Ефдохия Николаевна Яныгинаны кытта олохторун холбууллар. Захаровтар барыта 7 оҕолоноллор, Вера Кирилловна 6-с оҕолон күн сириҥ көрбүтэ. 1922 сыллаахха аҕаларын дойдутугар Чурапчыга көһөн кэллэлэр, 9 сааһыгар Чурапчы оскуолатыгар үөрэнэ кириэр. Онтон 1934 сыллаахха Дьоккуускай куоракка көһөн олохсуйаллар, 3 №-дээх оскуоланы бүтэрэр. 1937-1940 сылларга ОСОАВИАХИМ аэрокулупка анал үөрэххэ көтүү дьарыгын аһар, 1941 сыллаахха медицинскэй сисстэрэ кууруһугар үөрэнэр. 1944 сыллаахха олунньу ыйга хорсун санаалаах кыыс бэйэтэ тылланан, Дьоккуускай куораттан фронтка аттанар. I Белорусский фронт 141-с санитарнай авиалопкатыгар ПО-2 самолет летчиһинан ананар. Кылгас кэм иһигэр 180 көтүүнү онорон, 200-тэн тахса киһи олоһун быһыһан, фронт хамаандабыһытын хайбалын ылар. 1944 сыллаахха атырдьах ыйын 7 күнүгэр кини самолета ытыалааһынна түбэһэн алдьанан, бэйэтэ ыараханньык баһыран билиэһнэ түбэһэр. Польша Торн куоратыгар концентрационнай

лаабырга 6 ый устата билиэһинэй сорун-мунун барытын көрсөр. 1945 сыл тохсунньугар сэбиэскэй куустар Польшаны босхолоулларыгар концлагертан босхолонон, бэйэтин полкатын көрдөөн булан, көтөргө көнүл ылан, салгыы Польшаны, Германияны

босхолоһута уонна Берлиннэ тийэс сэриилэһэн, Рейхстаг истизнэтигэр «Захарова из Якутска» диэн суруйбута. Вера Кирилловна сааһыран да баран, Чурапчыны кытта сибээһин быспатаба, аймахтарын, бэтэрээннэри кытары суруйсара, көрсүһэрэ. Кини ахтыһыгар маньык суруйар: «Дорогие мои земляки! Всегда и всюду мною в душе просторы земли Чурапчинской с ее огромным садом, зелеными аласами и ароматом лиственницы. Желаю вам дорог, больших высот! 2.04.99 г. ваша В.К. Захарова».

Пааматыннык Далгэй бөһүөлүгэр Өлүөнэ өрүс кэрэ көстүүлээх үрдүк сиригэр турда. Үөрүүлээх тэрээһиннэ Далгэй нэһилиэгин олохтоохторо, Өлүөхүмэ улуутун дьаһалтатын баһылыга Н.Н. Харбин, Далгэй нэһилиэгин баһылыга М.Т. Тимершин, Чапаев нэһилиэгин баһылыга А.В. Яныгин, Өрөспүүбүлүкэтээби дьахталлар түмсүүлэрин сойууһун бэрэссэдээтэлэ А.Е. Андреева, Дьоккуускай куораттан Өлүөхүмэттэн төрүттээх биер дойдулаахтар түмсүүлэрэ, Вера Кирилловна биергэ төрөөбүт эдиийин уола Виктор Степанович Ефремов, Ленскэй улууттан далгээссийэ, уонна Чурапчы улууттан мин, Ядреева Ольга Анатольевна — А.А.Саввин аатынан Чурапчытаабы устуоруйа уонна этнография мусуойун научнай сотруднига, кыттыһыны ыллыбыт. Бу күн Вера Кирилловна туһунан үгүс үтүө тыллар этилиннилэр, кини чаччы даһаны холобур буолар дьонун олоһуттан ахтыһылары онордулар. Чурапчы улуутун уонна Кытаанах нэһилиэгин дьаһалталарын ааттарыттан эбэрде суруктары уонна өйдөбүннүк бэлэхтэри туттардым.

Пааматыннык Далгэй нэһилиэгин үбүнэн тутуллубут, ааттар — биллиилээх скульптор Николай Чочасов.

Ольга ЯДРЕЕВА, Чурапчы мусуойун сотруднига.

ӨЛГӨМ ҮҮТҮ, ЭМИС ЭТИ ДЭЛЭТИИГЭ

Бүгүнгү нүмэргэ -- Хоптобо нэһилиэгэ

ХАҢААЙЫСТЫБА САЙДЫТЫН БАСТАКЫ ОЛУКТАРА

Чурагчы оройуоннаабы ССКП райкомун бюротун 1958с. олунньу 20 күнүнээби уонна ССКП оройуоннаабы комитетин II – с пленумун 1958с. кулун тутар 11 күнүнээби уураахтарынан муус устар ый 17 күнүгэр собуруу түөрт нэһиликтэринэн опорбут "Правда", "Победа", "Коммунизм", "Сардаҥа" колхуостара холбоһон, Дирин салинныгыгар кииннэнэн, Эрилик Эристин аатынан бөдөһсүйбүт колхуосу тэрииммиттэрэ. Сана колхуос уопсай территорията судаарыстыбаннай аакта быһылыгынан 103034 гектар буолбута, онтон тыа хаһаайыстыбатыгар туһаныллар сирэ барыта 22405 гектар этэ. Ол иһиттэн хoduһата – 9633 гектар, мэччирэнэ – 9934 гектар, бааһына – 2793 гектар.

1958 с. тохсунньу 1 күнүнээби туругунан барыта 4132 төбө ынах сүөһү, ол иһиттэн 1430 ынах ынах, 2248 төбө сылгы, ол иһиттэн 941 биз, 76 төбө сибиинньа, 200 төбө хара саһыл баайдаах-дуоллаах хаһаайыстыба буолбута. Колхуос территориятыгар оччолорго биер орто оскуола, биер сэттэ кылаастаах, үс начаалынай оскуолалар, дьыссаат, биер врачнай учаастак, түөрт медпун, биер фельдшерской-акушерской пуун, сэттэ кулууп, үс бибилиотэка, почта дьизэтэ, хас да сиргэ мааһыһынардаах сельпо үлэлиллэрэ. Бөдөһсүйбүт колхуоска 2253 нэһилиэнньэлээбэ, 637 хаһаайыстыбалааба, 843 киһи колхуос чилиэннэрэ этилэр. Колхуоска 65 чилиэннээх уонна хандьыдааттаах партийнай, 150 чилиэннээх комсомольскай тэрилтэлэр баар буолбуттара.

Хоптобо биригээдэтигэр старшай биригээдириинэн Николай Николаевич Корякин, көмө биригээдириинэн Михаил Гаврильевич Павлов, Мэлдэхси учаастагар Семен Иннокентьевич Посельский, Петр Петрович Платонов биригээдириинэн аһамыттар.

Сана холбоспут "Сардаҥа" колхуос оччотоогу баайа-дуола

	Ынах сүөһүтэ		Сылгыта		Саһыла	Биригээдэ сүрүн пуондата (тыһ. солк.)
	Барыта	Ынах ынаба	Барыта	Бизтэ		
Хоптобо биригээдэтэ	1229	840	859	524	54	1118,7

Бу кыра колхуостар тэриллибит сылларыгар Хоптобо биригээдэтигэр уонна Мэлдэхси учаастагы сирдэрин оттоонунна ыччат-комсомольскай биригээдэтэ тэриллэн, 10 000 саниниэр оту оттообута бөдөһсүйбүт сана колхуоска рекорд буолан, күн бүгүннэ диэри кэпсэнэ сылдьар. Мэлдэхсигэ «Талпалаах» диэн аатынан эмиэ ыччат-комсомольскай фермата тэриллэн, үлэтэ-хамнаһа тупсан, үгүт лаппа үрдээн, кэлэктиип үлэтэ хайҕаммыта.

1974 с. Хоптобо туһунан отделение буолбута. 350 гектар тыаны солотон, сана бааһына сирэ оноһуллубута, Маралакы, Куохара, Хаастаах үрэхтэрин дүлбэлара ыраастанан, талахтара аһыыллан, хoduһа сирдэрин кэнэтэн, ыраастаан сирин оноруу үлэтэ күүскэ ыһыллыбыта.

Тыаны солотон, үчүгэй бааһыналары оностон, Хоптобо биригээдэтэ бурдугу ыһыынан дьарыктанар буолбута уонна икки хонуулаах севобороска кириитэ ситиһилибитэ. Сана улахан бурдугу харайар сарай тутуллубута. Ол түмүгэр

биригээдэ сүөһүтэ, сылгыта толору бурдугунан хааччынар буолбута. Колхуос кураайы сирдээх-уоттаах буолан, Совмин уураабынан Уус Маайа оройуонун судаарыстыбаннай пуондатын сириттэн Нуотара үрэбин хoduһаларыттан уһун болдьоһо сыһыартарыны ситиспитэ.

1980 сыллардаахха Хоптобо отделениета биер ынах ынахтан 1850 кг үүтү ыыр буолбута, «Үлэ Кыһыл Знамята» уордьаннаах ыанньыксыт Варвара Константиновна Тарабукина салайар «Чычаас», Екатерина Романовна Осипова салайар «Бохомо», икки уордьан кавалера Александра Николаевна Пестерева старшайдаах «Сардаҥа» фермалара биер ынахтан 2000-тан тахсалы киһлэ үүтү ыһыттар.

Николай Николаевич Новгородов хортуспуйу үүннэрэр звенота 625 т. хортуспуйу хомуйан, биер гектартан 125,7 ц. үүнүүнү ылан, оройуонна рекорд олохтообута. 1982 с. Яков Дмитриевич Аммосов АВМ күөх маассатын бэлэмниир звенота 434 т. АВМ күөх отун мээххэтин бэлэмнээн, эмиэ оройуон рекордун олохтообута. 1990 с. Хоптобо, Хадаар отделениеларын бааһыналарыттан уопсайа 1090 т. бурдук валовой үүнүүтэ хомуллубута, бу солхуос устуруйатыгар саамай үрдүк көрдөрүү этэ.

Солхуос үлэлээн олохтоо кэмигэр отделениеа производственной тутуулар киэҥник ыһыллыбыттар: Бохоомо 200 мизстэлээх икки ынах хотону, Ат Уулаппыкка 100 мизстэлээх хотон, Мэлдэхсигэ Улахан Эбэбэ 200 ынахха, Дирингэ Уһун Алааска 400 сүөһү киһэр улахан механизированнай хотонноро үлэбэ кирибиттэрэ. Бырыыга, Бохоомо, Ламаба сайынны титииктэр, үлэһиттэр спорор дьизэлэрэ, Чычааска 100 ынахха хотон тутуллубуттара. Хатын Ураһа алааһыгар солхуос улахан тиэһиникэтин өрөмүөннүүр мастарыскайа, 25 уонна 50 мизстэлээх гараастар, механизатордар сынньанар дьизэлэрэ тутуллубуттара.

Солхуос киин уһаайбата буоларынан, Дирин бөһүөлэгэр үгүс социальнай, култуурунай, үөрэх уо. д. а. наадалаах эбийиэктэр тутуллубуттара.

1992 сыл алтынны ыйга ыһыллыбыт солхуос үлэһиттэрин уопсай кэмпириэнсийэлэрин уураабынан Эрилик Эристин аатынан солхуос ыһыллан, отделениелар талбыт хайысханан бараллара көнүлүммитэ. Хоптобо отделениеа «Хоптобо» табаарыстыба буолан кыстыгы түмүктээбитэ уонна 29.07.1993 с. 15 №-дээх бирикээһинэн ликвидационнай хамыһыһа тэриллэн, нэһилиэк бааһынай хаһаайыстыбаларыгар ыһыллыбыта.

Колхуос бэрэссэдээтэллэрэ:

Марк Романович Яковлев – 04, 1958-10, 1961

Егор Семенович Николаев – 10, 1961-03, 1965

Роман Афанасьевич Филиппов – 03, 1965-04, 1976

Солхуос дириэктэрдэрэ:

Семен Иванович Сергеев – 04, 1976-12, 1984

Михаил Николаевич Корякин – 01, 1985-01, 1989

Иннокентий Николаевич Аммосов – 02, 1989-02, 1991

Иннокентий Афанасьевич Филиппов – 02, 1991-02, 1993.

ТӨРҮТ ДЬАРЫКПЫТ БҮГҮННҮТЭ

Хоптобо нэһилиэгэр билигин тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар 14 бааһынай, 201 кэтэх уонна Дирин агро-оскуолатын хаһаайыстыбата бааллар. Олортон үүт туттарааччыта – 107, Билинни туругунан нэһилиэкпитигэр 2288 ынах сүөһү, ол иһигэр 665 ынах баар, сылгы ахсаана – 1303, бизтэ – 593. Маны тэнэ үгүс ыал сибиинньа, куурусса туталлар, коза, кролик итээччилэр эмиэ бааллар.

Чурагчы ТХПК иһинэн үүт туттарытынан дьарыгыгар «Эрилик» кэпэрэтиип үлэлиир. 2020 сылга үүтү 639 т. былааннаахпыттан 9 ый түмүгүнэн 415 т. үүт туттардыбыт. Быларыынны көрдөрүүнү кытары тэннээтэххэ, быһыллыбыт ордух Сыл ахсын сайынны кэмнэ үүлүт сыаба үлэлээн, олохтоохтор бэйэбит онорон таһаарбыт бородуксууабытын – арыыны хаһаанабыт сайын устата сибиинньа сүөгэйи сиибит. Олохтоох ыччаттарбыт Изабелла Афанасьевна Сибирикова үүт сыабын маастарынан, Виктория Никифоровна Лазарева лаборантынан уонна Александр Ефремович Тарабукин үүт таһааччынан таһаарылаахтык үлэлиир сылдьаллар.

Кэтэх хаһаайыстыбалаах ыаллартан элбэх үүт Анастасия Петровна Егорова, Клара Васильевна

Собакина, Василий Васильевич Кардашевскай туттараллар. Оттоонунна быһыллы былааммыт 3251 – туонна. Кураан дьыл туран, билинни туругунан, былаан 85% туолла. Эбии тийбэт окко Кэбээйиттэн 250 туонна от атылаһытыгар дуоҕабар туһаристыбит. Мобильнай биригээдэ тэринэн, Иван Семенович Сергеев бааһынай хаһаайыстыбата Ханалас арыытыгар баран, 105 туоннаны оттоон кэллэ.

Нэһилиэккэ тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыга опобуран үлэлиир «Длинная королева» бырагырааманан 2 төгүллээн 12 ынах сүөһүнү эдэр ыалга түгэттибит. Сыл ахсын бэлэстэнэр Тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин күнүгэр олохтоох дьаһалта үчүгэй көрдөрүүлээх үлэһиттэргэ анал ааттары олохтуур. Ол курдук, бастыннар «Үрүн илгэни үрүлүтээччи», «Бастын отчут», «Бастын бааһынай хаһаайыстыба» у. д. а. анал аатынан бэлэстэнэллэр.

Сүөһүнү эбии аһылыгынан хааччыларга Чурагчы ТХПК көмөтүнэн комбикорм, эбизс бурдук нэһилиэнньэбэ чэпчэтиилээх сыанаба эбэтэр туттарар үүттэрин суотугар түнэттиллэр. Маны тэнэ Хатастаабы сибиинньа иитэр комплекстан сыл аайы сибиинньа оботун аҕалабыт. Ону таһынан быһыл «Дьизбэр опор» бырагырааманан Дьокуускайдаагы көтөр фабрикаһыттан 245 куурусса, 5 сибиинньа обото уонна тэпилииссэ кэллэ.

Тыа хаһаайыстыбатын министриэтибэтин иһинэн

үлэлиир «Эдэр фермердэри өйөөһүн» бырагыраамаба кыттан, гран ылан, нэһилиэкпитигэр 6 сана бааһынай хаһаайыстыба тэриллэн, ынах сүөһү итиитинэн дьарыктанан, үлэһит-хамсыы сылдьаллар. Ордук үчүгэй көрдөрүүлээхтик Лира Ивановна Винокурова, Елена Львовна Чехордуна үлэлиллэр. Сылгы баазатын туттарга 2 бааһынай хаһаайыстыба граннары ылан, сана спорор дьизэлээх, гараастаах, баанньыктаах, киһи күрүөлэрдээх сылгы баазалара тутуллубуттара. Ол курдук, Владимир Михайлович Осипов племенной сылгылары аҕалан, үлэһит-хамсыы сылдьар. Быһыл Тыа хаһаайыстыбатын министриэтибэтин «Дьиз кэргэн гранын» Иван Семенович Сергеев ылан, 100 төбө ынах сүөһү тулар хотонун тутуутун сабалаата.

Сылын аайы сир оноруутугар үлэ ыһыллар, ол курдук, бырабыллыбыт бааһыналары сөргүтүүгэ 3 эдэр бааһынай хаһаайыстыба кыттыһан, 80 гектар бааһынаны чөлүгэр түһэрэн, күөх маассаны ыһар буоллубут.

Мэлдэхси учаастагар 3 бааһынай хаһаайыстыба ынах сүөһүнү көрөллөр. Кинилэр ИЖС бырагырааманан спорор усулуобуйаларын тупсаран, толору хааччылыылаах дьизбэ киһэрэн үөрүүлэрэ улахан.

Ити курдук, Хоптобо нэһилиэгэ төрүт дьарыкпытын ыһыктыбакка, кэлэр көлүөнэ ыччат тыа сиригэр сүөһү-эс тутан спорор усулуобуйатын тэрийиигэ тустаах бырагыраамалары олоххо киллэриигэ үлэлэһэбит.

Ольга РЕШЕТНИКОВА, нэһилиэк дьаһалтатын тыа хаһаайыстыбатыгар исписэлиинэ.

Балаһаны бэлэмнээтэ Алексей СЛЕПЦОВ.

